

Verder kijken dan plaats delict

Sporen op een plaats delict (pd) helpen een dader te vinden. Vingerafdrukken, een sigarettenpeuk of een plukje haar kunnen belangrijke informatie geven. Maar ook de locatie van een misdrijf zelf is een aanwijzing. 'Criminelen kiezen niet zo maar een locatie. Als je kunt begrijpen waarom een dader juist die plek uitkiest, kom je veel over hem of haar te weten.'

TEKST FERDINAND BUITENHUIS FOTOGRAFIE FRANS VEGA

Bert Adriaens noemt het liever niet 'geografische profiling'. Hij spreekt van geografisch recherche-advisering (GeoRA). Adriaens is coördinator van het driekoppige team dat zich daarmee bezighoudt, een samenwerkingsverband tussen de Eenheid Limburg en de Landelijke Eenheid. Als er aanwijzingen zijn dat een dader vaker toeslaat, kan Adriaens en zijn team analyseren van waaruit die dader opereert. Een ankerpunt. 'Dat kan een woonadres zijn. Maar ook een werklocatie of een vaste plek waar de dader slachtoffers opwacht.' Met geografische bewegingen en keuzes van dezelfde vermoedelijke dader kunnen de geografische recherche adviseurs een redelijke inschatting maken. 'We geven een indicatie in welk gebied de dader in eerste instantie gezocht moet worden. Zo helpen we de tactiek door focus aan te brengen. Als er meerdere mogelijke verdachten zijn, geven wij aan uit welke buurt de

dader waarschijnlijk komt. Zo kunnen de collega's veel gerichter zoeken naar een verdachte. Ook adviseren we waar het kansrijk is om camera's te plaatsen of sporen te zoeken. We werken niet alleen aan seriezaken. Als er voldoende geografische informatie is, is het mogelijk om ook bij een enkel feit een indicatie te geven van een ankerpunt. Verder kan geografie een belangrijke rol spelen bij vermissingen en het zoeken naar lichamen.'

Mensenwerk

'Ons werk gaat verder dan het plotten van punten op een kaart', legt Adriaens uit. 'We analyseren data en geven dan aan waar de dader zijn meest waarschijnlijke uitgangspositie heeft.' Het GeoRA-team heeft daar een speciaal computerprogramma voor. 'Een oud-rechercheur uit Canada ontwikkelde de software. In eerste instantie kijkt het programma naar de onderlinge afstanden van de pd's. De software werkt met

een algoritme dat onder meer rekening houdt met diverse criminologische theorieën. Bijvoorbeeld dat daders niet vlakbij huis delicten plegen. Het computerprogramma is slechts een hulpmiddel. De uiteindelijke analyse blijft mensenwerk. We houden rekening met afwijkende factoren, bijvoorbeeld dat een brug is afgesloten voor een bepaalde periode. Soms springen er twee gebieden uit. Dat is mooi, want dat betekent dat de dader binding heeft met twee locaties. Bijvoorbeeld zijn woonadres en zijn werk. Dat geeft extra informatie waarop je kunt Rechercheren.' Het systeem valt of staat bij de informatie die het GeoRA-team krijgt. 'Het is van belang dat collega's alle informatie goed registreren. Dat gaat om basale gegevens zoals dag, datum, tijd. Of in welke richting een dader is gelopen. Als we geen betrouwbare data hebben, dan is onze analyse evengoed niet betrouwbaar.' Goed bijgehouden mutaties zijn

Bert Adriaens: 'Ons werk gaat verder dan het plotten van punten op een kaart.'

daarbij heel waardevol, beaamt geografisch recherche-adviseur Jan Winter. Bij een zaak in Oost-Nederland leverden die een belangrijk stuk van de puzzel. Het ging om een zaak waar schapen werden gedood en aan stukken werden gesneden. 'Het was dierenmishandeling, dus geen prio-recherchezaak. Er waren weinig aanknopingspunten. De vasthoudende collega die er voornamelijk mee bezig was, kwam bij ons op de lijn. De pd's waren verspreid over een gebied tussen Twello en Deventer. Omdat de locaties allemaal redelijk dicht bij toegangswegen naar snelwegen lagen, was het aannemelijk dat de dader of daders zich daar over verplaatsten. Dat wees erop dat de dader of daders aan noordkant van Deventer een ankerpunt hadden. Op een van de pd's was DNA-materiaal gevonden. Dat bleek van een vrouw die inderdaad stond ingeschreven op een adres aan de noordkant van de stad. Zo kon de

collega gericht zoeken naar mutaties die mogelijk verband hadden met de gedode schapen. De collega kwam er achter dat er geregeld meldingen waren van stankoverlast van een barbecue op dat adres. Het ging om mensen die de schapen slachtten voor gratis vlees.'

Verdachte in beeld

De geografisch rechercheurs helpen bij uiteenlopende zaken. Het team heeft sinds 2003 al bij zo'n 270 zaken advies gegeven. In de meeste gevallen ondersteunt het team de recherche. Zo was Adriaens betrokken bij een onderzoek naar brandstichtingen in Harlingen. 'Daar was een pyromaan actief. Die stichtte brand over heel de stad. Het researcheteam had vijf mogelijke verdachten. Door een analyse van locaties van de branden kon ik een gebied aanwijzen waar de vermoedelijke dader woonde. Daardoor kwam een persoon in beeld die niet op de lijst

van mogelijke verdachten stond. Het team vestigde toen de aandacht op die persoon. Dat bleek ook de dader te zijn. Een mooi resultaat, want de pyromaan zette woonhuizen in brand waar mensen aanwezig waren.'

Adriaens kon de locaties van de branden aan elkaar knopen omdat de pyromaan een vaste werkwijze had. 'Daar was wel discussie over. Welke brandstichtingen hoorden in de serie en welke niet? Een van de branden was in een ander soort pand gesticht dan de andere branden. Maar wel met dezelfde methode. Het team wilde die brand niet meenemen in de analyse. Ik wel. Het was een van de eerste branden uit de serie. De dader was toen nog zijn werkwijze aan het uitproberen. Daarna werd hij brutaler en richtte hij zich op woonhuizen.'

Het is van groot belang om de juiste pd's mee te nemen in de geografische analyse, legt Adriaens uit. 'Hoe meer pd's we in de analyse meenemen, des

Jan Winter: 'Goed bijgehouden mutaties helpen bij het oplossen van de puzzel.'

Cor Rademakers: 'De locatie van het delict kan veel zeggen over de dader.'

te nauwkeuriger het resultaat. Daarom is het ook van belang om te herkennen wat de start van de serie is. Maar als er pd's in zitten van een andere dader, dan vervuilt dat de analyse. Die is dan onbetrouwbaar.'

Locatie geeft inzicht

Een plek van een plaats delict is meer dan alleen een speld op een kaart. 'De locatie kan veel zeggen over de dader', vertelt Cor Rademakers. 'Waarom slaat die precies op die plek toe? Iets zorgt ervoor dat de dader juist daar zijn misdrijf pleegt. Dat geeft een inzicht in de werkwijze.'

Rademakers was als geografisch recherche-adviseur betrokken bij het onderzoek naar een aanrander in Maas-tricht. Na uitgaansavonden randde een man op een scooter studentes aan die naar huis fietsten. Omdat hij een helm droeg, konden de slachtoffers geen goed signalement geven. 'Door de routes van de studentes te vergelijken, kon ik aangeven waar de dader waarschijnlijk achter de vrouwen aan ging. Het team kon daardoor gericht beelden van bewakingscamera's opvragen en bekijken. Op een van die video's was te zien dat een verdachte op een scooter een slachtoffer volgde. Hij deed dat van een behoorlijke afstand om niet in

de gaten te lopen. Hij sloeg toe op de momenten dat de slachtoffers afstapten bij hun woning. Dat was de reden dat de pd's dicht bij de woningen van de studentes waren.'

'Dit gaf inzicht in zijn modus operandi', vervolgt Rademakers. 'Waarschijnlijk had hij een vaste plek van waaruit hij de vrouwen opwachttte en achtervolgde. De doorgaande weg achter een fietserstunnel bij het centraal station leek de meest waarschijnlijke locatie. Op camerabeelden was inderdaad te zien dat er 's nachts een scooterrijder rondjes reed. Omdat we geen goed signalement hadden, moesten we hem op heterdaad betrappen. Daarop heeft het team lokagentes in gezet. Vrouwelijke collega's die op de fiets door het tunneltje reden naar het gebied waar de verdachte doorgaans zijn feiten pleegde. Een collega had beet, de verdachte ging achter haar aan. Zo is hij gepakt.'

'Ons werk geeft focus aan tactisch onderzoek'

Reageren op dit artikel?

Mail naar

redactie-communicatie@politie.nl

Meer informatie

Zie ook 'In de ban van de bandenprikker' in Blauw 2 – 2021.

Politied medewerkers die interesse hebben in geografisch recherche-advies in een zaak kunnen contact opnemen met Bert Adriaens of de ondersteunings-desk van de Eenheid Limburg.